

Tutkimus 2010 – Kivun hoidosta

Kivun hoidon alalta haaviin osui 19 kollegoiden julkaisemaa alkupe-
räistutkimusta viime vuodelta. Lisäksi löytyi 10 katsausta tai pääkir-
joitusta kansainvälisissä vertaisarviointia käyttävissä lehdissä. Väitös-
kirjoja aihepiiristä valmistui neljä. Tutkimukset käsittelivät oksikonin,
parasetamolin ja ketamiinin farmakokineettisiä interaktioita, puudu-
tuksia, anti-inflammatorisia analgeetteja, COMT-järjestelmää sekä ki-
vun kroonistumista.

Oksikonin farmakologia

Suun kautta annostellun oksikonin plasmapitoi-
suudet suurenevat ja kliiniset vaikutukset lisäänty-
vät, kun CYP3A4 metaboliatiie inhiboituu käytet-
täessä greippimehua, itrokonatsolia (sienilääke),
telitromysiiniä (makrolidiryhmän antibiootti) tai
ritonaviria/loopenaviria (HIV-lääkkeitä)¹⁻⁴. Oksi-
konin oraalinen hyötyosuus kasvaa 1,5-kertaisek-
si greippimehulla ja 1,4-kertaiseksi itrokonatsoli-
lla. Mäkikuisman vaikutus on päinvastainen: se vä-
hentää suun kautta annostellun oksikonin plasma-
pitoisuuksia ja kipulääkevaikutusta⁵.

Ketamiinin farmakokinetiikka

Nora Hagelbergin ym. lumekontrolloidussa cros-
sover-tutkimuksessa terveillä vapaaehtoisilla ha-
vaittiin, että klaritromysiini (makrolidiryhmän an-
tibiootti), joka on CYP3A inhibiittori, lisää voi-
makkaasti suun kautta analgeettiannoksella an-
netun s-ketamiinin plasmapitoisuutta ja oraalista
hyötyosuutta⁶.

Ondansetroni ja parasetamolin farmakokinetiikka

Aiemmat tutkimukset ovat herättäneet epäilyn, et-
tä pahoinvoinnin hoitoon ja profylaksiaan käytet-
tyt 5-HT₃-antagonistit saattavat heikentää perus-
kipulääkkeenä käytetyn parasetamolin tehoa. Rit-
va Jokelan ym. tutkimus osoitti, että ondansetroni

ei vähennä parasetamolin kipulääkevaikutusta la-
paroskooppisen hysterektomian jälkeen (N=134)⁷.

Regionaalinen anestesia

Johannes Försterin ym. kaksoissokossa tutkimuk-
sessa verrattiin päiväkirurgisten polvitähystyspo-
tilaiden (N=78) spinaalipuudutusta artikaiinil-
la ja kloroprokaiinilla. Molemmilla menetelmil-
lä saavutettiin hyvät leikkausolosuhteet vajaan
20 min:ssa, mutta toipuminen puudutuksesta
eteni nopeammin kloroprokaiinilla⁸. Anna-Ma-
ria Kuivalaisen ym. kaksoissokossa tutkimuksessa
artikaiinia verrattiin lidokaiiniin infiltraatiopuu-
dutuksessa luuydinpunctiota ja -biopsiaa varten
(N=150). Kivunlievitys arvioitiin epätydyttäväksi
molemmilla puudutteilla⁹. Kari Leinin ym. pros-
pektiivisessä tutkimuksessa havaittiin, että kliini-
kon odotusten mukaisesti spinaalipuudutus bupi-
vakaiinilla levisi nivelreumapotilailla vähän laa-
jemmalle kuin kontrolleilla (N=50 + 50)¹⁰.

Anti-inflammatoriset kipulääkkeet

Elina Kumpulaisen ym. tutkimuksessa selvitet-
tiin flurbiprofeenin farmakokinetiikkaa lapsilla
(N=64), ja havaittiin, että yli 6 kk iässä annostelu
voidaan suunnitella painoon perustuen¹¹. NSAID-
ryhmän kipulääkkeisiin kohdistuvaa tutkimusta
on viime vuosina näkynyt vähemmän, ehkä tähän
lääkeryhmään aikuisilla liitettyjen haittavaikutus-
ten johdosta. Sen sijaan kortikosteroidien anti-in-

flammatorista kipulääketehoa on kartoitettu useissa potilasryhmissä. Kristiina Mattilan ym. lumenekontrolloidussa tutkimuksessa havaittiin, että deksametasoni annoksella 9 mg × 1 po ennen leikkausta ja sitä seuraavana päivänä vähensi oksikonin tarvetta päiväkirurgisilla vaivaisenluuleikkauspotilailla (N=60), joiden peruskivulääkkeenä oli parasetamoli¹².

COMT-perustutkimusta

COMT (katekoli-O-metyylitransferaasi) katalysoi katekoliamiinien, mm. dopamiinin, aineenvaihduntaa keskushermostossa. Geneettisillä polymorfismeilla, kuten Val108/158Met-polymorfismilla, on ilmennyt vaikutusta COMT:in toimintaan. Alhainen COMT:n aktiivisuus on liitetty matalaan kipukynnukseen ja herkkyyteen opioidien vaikutuksille. Äskettäinen helsinkiläisen tutkijaryhmän (Kambur ym) koe-eläintyö vahvisti aiempaa käsitystä COMT-inhibiittoreiden kipukynnystä alentavasta vaikutuksesta¹³. Turkulaisen ryhmän työ (Hirvonen ym) terveillä vapaaehtoisilla osoitti, että COMT Val158Met -genotyypillä ei olisi yhteyttä dopamiini2-reseptorien ekspressioon cortexin ja striatumien alueella¹⁴.

Kivun kroonistuminen

Petter Kainun ym. kyselytutkimuksessa havaittiin, että keisarileikkauksella synnyttäneille jää useammin kroonista kipua kuin alateitse synnyttäneille (18 % vs 10 %, N=438), mutta se on yleensä lievä¹⁵. Synnytyksen jälkeen koetun kivun voimakkuuden lisäksi pitkittyvää kipua ennakoivat aiemmin koetut kivut ja pitkä sairastaminen. Pia Puolakan ym. kyselytutkimuksessa havaittiin, että polviproteesileikkauksen jälkeen kolmasosa potilaista kärsi kroonisesta päivittäisestä kivusta¹⁶. Pitkittyvää kipua ennakoivat leikkauksen jälkeisen kivun voimakkuus sekä kivuliaan odotusajan pituus ennen leikkausta. □

Lähteet

- Nieminen TH, Hagelberg NM, Saari TI, ym. Grapefruit juice enhances the exposure to oral oxycodone. *Basic Clin Pharmacol Toxicol* 2010; 107(4): 782–8
- Saari TI, Grönlund J, Hagelberg NM, ym. Effects of itraconazole on the pharmacokinetics and pharmacodynamics of intravenously and orally administered oxycodone. *Eur J Clin Pharmacol* 2010; 66: 387–97
- Grönlund J, Saari T, Hagelberg N, ym. Effect of telithromycin on the pharmacokinetics and pharmacodynamics of oral oxycodone. *J Clin Pharmacol* 2010; 50: 101–8

Taulukko 1. Kivunhoitoon liittyviä väitöskirjoja 2010

Eeva-Riitta Ylinen. Patients' pain assessment and management during medication-free colonoscopy. Publications of the University of Eastern Finland Health Sciences 3. Itä-Suomen Yliopisto 12.2.2010 http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0013-5/urn_isbn_978-952-61-0013-5.pdf

Petri Volmanen. Intravenous patient controlled analgesia with remifentanyl in early labor. Acta Universitatis Ouluensis D 1044. Oulun yliopisto 26.2.2010 <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514261176/isbn9789514261176.pdf>

Elina Kumpulainen. Central nervous system permeation of non-steroidal anti-inflammatory drugs and paracetamol in children. Publications of the University of Eastern Finland Health Sciences 14. Itä-Suomen Yliopisto 12.5.2010 http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0117-0/urn_isbn_978-952-61-0117-0.pdf

Tuija Nieminen. The Role of Cytochrome P450 3A Inducers and Inhibitors in the Metabolism and the Effects of Oxycodone. Annales Universitatis Turkuensis D 932. Turun yliopisto 4.12.2010 <http://www.doria.fi/handle/10024/66198>

- Nieminen TH, Hagelberg NM, Saari TI, ym. oxycodone concentrations are greatly increased by the concomitant use of ritonavir or lopinavir/ritonavir. *Eur J Clin Pharmacol* 2010; 66: 977–85
- Nieminen TH, Hagelberg NM, Saari TI, ym. St John's wort greatly reduces the concentrations of oral oxycodone. *Eur J Pain* 2010; 14: 854–859
- Jokela R, Ahonen J, Seitsonen E, ym. The influence of ondansetron on the analgesic effect of acetaminophen after laparoscopic hysterectomy. *Clin Pharmacol Ther* 2010; 87: 672–8
- Hagelberg NM, Peltoniemi MA, Saari TI, ym. Clarithromycin, a potent inhibitor of CYP3A, greatly increases exposure to oral S-ketamine. *Eur J Pain* 2010; 14: 625–9
- Förster JG, Kallio H, Rosenberg PH, ym. Chloroprocaine vs. articaine as spinal anaesthetics for day-case knee arthroscopy. *Acta Anaesthesiol Scand* 2010 Oct 7 [Epub ahead of print]
- Kuivalainen AM, Niemi-Murolo L, Widenius T, ym. Comparison of articaine and lidocaine for infiltration anaesthesia in patients undergoing bone marrow aspiration and biopsy. *Eur J Pain* 2010; 14: 160–3
- Leino KA, Kuusniemi KS, Pälve HK, ym. Spread of spinal block in patients with rheumatoid arthritis. *Acta Anaesthesiol Scand* 2010; 54: 65–9
- Kumpulainen E, Väliälä P, Kokki M, ym. Plasma and cerebrospinal fluid pharmacokinetics of flurbiprofen in children. *Br J Clin Pharmacol* 2010; 70: 557–66
- Mattila K, Kontinen VK, Kalso E, ym. Dexamethasone decreases oxycodone consumption following osteotomy of the first metatarsal bone: a randomized controlled trial in day surgery. *Acta Anaesthesiol Scand* 2010; 54: 268–76
- Hirvonen MM, Nägren K, Rinne JO, ym. COMT Val158Met genotype does not alter cortical or striatal dopamine D2 receptor availability in vivo. *Mol Imag Biol* 2010; 12: 192–7
- Kambur O, Talka R, Ansah OB, ym. Inhibitors of catechol-O-methyltransferase sensitize mice to pain. *Br J Pharmacol* 2010; 161: 1553–65
- Kainu JP, Sarvela J, Tiippana E, ym. Persistent pain after caesarean section and vaginal birth: a cohort study. *Int J Obstet Anesth* 2010; 19: 4–9
- Puolakkala PA, Rorarius MG, Roviola M, ym. Persistent pain following knee arthroplasty. *Eur J Anaesthesiol.* 2010; 27: 455–60